

Σκέψου για ενδεχόμενη κακοποίηση/ παραμέληση.

Ξεκίνα περαιτέρω διερεύνηση ή παράπεμψε ΑΜΕΣΑ στον κατάλληλο φορέα αν δεν είναι στην αρμοδιότητά σου!

Απόκλεισε την κακοποίηση/ παραμέληση!

εργαστήριο αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας

Τμήμα Ψυχολογίας
Πανεπιστήμιο Κύπρου

Ηλεκτρονική αλληλογραφία: dplab@ucy.ac.cy
Ιστοσελίδα: www.dplabucy.com

Με την οικονομική υποστήριξη του προγράμματος DAPHNE της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Το πρόγραμμα «Προστασία Βρεφών και Νηπίων από την Ενδοοικογενειακή Βία: Σχεδιασμός Ανιχνευτικού Πρωτοκόλλου για την Κακοποίηση και Παραμέληση Βρεφών και Νηπίων και η Εφαρμογή του στο Σύστημα Δημόσιας Υγείας» (JUST/2011/DAP/AG/3283) συγχρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Daphne (2011-2012) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής-Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης (80%) και τους συμμετέχοντες φορείς-εταίρους (20%).

Η παρούσα έκδοση πραγματοποιήθηκε με την οικονομική υποστήριξη του Προγράμματος DAPHNE της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποκλειστική ευθύνη για το περιεχόμενο της φέρουν οι συγγραφείς και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι απηχεί απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

μία νέα προοπτική για την ενίσχυση του ρόλου των επαγγελματιών υγείας και πρόνοιας

ανίχνευση κακοποίησης και παραμέλησης στη βρεφική και νηπιακή ηλικία (0-3 χρονών)

Παρατήρησε την αλληλεπίδραση του βρέφους/ νηπίου με το πρόσωπο της φροντίδας του.

Αναζήτησε ένα χαρακτηρισμό για τη γενική ατμόσφαιρα της μεταξύ τους επικοινωνίας.

Συμπλήρωσε το Εργαλείο Ανίχνευσης Κακοποίησης/ Παραμέλησης για βρέφη/ νήπια.

εργαστήριο αναπτυξιακής ψυχοπαθολογίας

Πανεπιστήμιο Κύπρου

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών (ΚαΠα) είναι ένα πρωτεύον ζήτημα δημόσιας υγείας που επηρεάζει ανεξαιρέτως όλα τα κοινωνικά, εθνικά, θρησκευτικά, οικονομικά και μορφωτικά στρώματα, με σημαντικές άμεσες αλλά και μακροπρόθεσμες επιβλαβείς επιπτώσεις στα ίδια τα παιδιά-θύματα, στις οικογένειές τους και στο κοινωνικό σύνολο ευρύτερα.

Διεθνή δεδομένα δείχνουν ότι το συντριπτικό ποσοστό των θανάτων ανηλίκων λόγω κακοποίησης αφορά βρέφη και νήπια από ο έως 4 ετών (USDHHS, 2013·WHO, 2006). Επίσης, οι περισσότερες βρεφοκτονίες φαίνεται να οφείλονται στην παραμέληση (Putkonen et al., 2007), ενώ τα βρέφη και τα νήπια γίνονται πιο συχνά θύματα κακομεταχείρισης σε σύγκριση με παιδιά μεγαλύτερων ηλικιών (USDHHS, 2008). **Παρ’ όλα αυτά, η Κακοποίηση και Παραμέληση σε βρέφη και νήπια, συνήθως, δεν ανιχνεύεται πριν από την εισαγωγή τους στο νοσοκομείο!**

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

Τι μπορώ να κάνω ως επαγγελματίας που εργάζομαι σε φορέα υγείας ή/και πρόνοιας;

Αν είσαι επισκέπτης/-τρια υγείας, νοσηλεύτης/-τρια, κοινωνικός/-η λειτουργός, ψυχολόγος ή παιδίατρος και έχεις τη δυνατότητα να παρατηρήσεις ένα βρέφος ή νήπιο να αλληλεπιδρά -σε οποιαδήποτε πλαίσιο- με το γονιό του ή με το πρόσωπο που έχει αναλάβει την φροντίδα του, τότε έχεις την ευκαιρία να παρατηρήσεις ποιοτικά χαρακτηριστικά της αλληλεπίδρασης που λαμβάνει χώρα εκείνη τη στιγμή και, επομένως, να αναγνωρίσεις τυχόν βίαια διαπροσωπικά επικοινωνιακά μοτίβα στη μεταξύ τους σχέση.

Στόχος της έγκαιρης ανίχνευσης βρεφών και νηπίων, που παρουσιάζουν αυξημένη επικινδυνότητα να υποστούν διαπροσωπική και ενδο-οικογενειακή βία, είναι η πρωτογενής πρόληψη της ΚαΠα.

Να θυμάσαι ότι:

• Η ανίχνευση βίας στη σχέση του βρέφους/νηπίου και του προσώπου φροντίδας του, αφορά οποιοδήποτε παιδί, δηλαδή συνολικά το γενικό παιδιατρικό πληθυσμό.

• Η ανίχνευση ενδείξεων σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί απόδειξη Κακοποίησης-Παραμέλησης του παιδιού, αλλά το πρώτο στάδιο στο συνεχές της διερεύνησης: ανίχνευση-διάγνωση-παρέμβαση.

Τυχόν ενδείξεις διαπροσωπικής βίας στο πλαίσιο της σχέσης φροντιστή-βρέφους/νηπίου δεν θα πρέπει να μένουν αναξιποίητες, αφού μπορεί να υποδηλώνουν την ανάγκη πρώιμης παρέμβασης προς αποφυγή περισσότερο διογκωμένων και σοβαρότερων προβλημάτων ενδο-οικογενειακής βίας.

Η ανίχνευση διαπροσωπικής βίας στο πλαίσιο της σχέσης φροντιστή-βρέφους/νηπίου μπορεί να γίνει με βάση: α) τη συμπεριφορική ποιότητα της αλληλεπίδρασης του φροντιστή και του βρέφους/νηπίου, β) τη συναισθηματική ποιότητα που, κυρίως, χαρακτηρίζει τη σχέση μεταξύ φροντιστή και βρέφους/νηπίου, και γ) τη φυσική (σωματική) κατάσταση του βρέφους/νηπίου.

Παραδείγματα ενδείξεων μπορείτε να βρείτε στον Οδηγό Εφαρμογής του Εργαλείου Ανίχνευσης Οικογενειών με Βρέφη και Νήπια σε Πιθανό Κίνδυνο για Κακοποίηση-Παραμέληση που διατίθεται στην ιστοσελίδα του ευρωπαϊκού ερευνητικού προγράμματος INTOVIAN: **www.intovian.eu**

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

Πώς ενσωματώνω στην καθημερινή μου εργασία την ανίχνευση βρεφών και νηπίων που παρουσιάζουν αυξημένη επικινδυνότητα για διαπροσωπική και ενδο-οικογενειακή βία;

Η ανίχνευση μπορεί να γίνει σε οποιοδήποτε χώρο εργάζεσαι και έρχεσαι σε επαφή με οικογένειες που έχουν παιδιά ηλικίας ο έως 3 ετών! Για παράδειγμα, στο εξεταστήριο παιδιατρικού νοσοκομείου ή παιδιατρικού τμήματος, σε υπηρεσία πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, σε ιδιωτικό παιδιατρικό ιατρείο, στα τακτικά ή εξωτερικά ιατρεία, στο γραφείο Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας ή στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, στο βρεφονηπιακό σταθμό ακόμα και στο χώρο αναμονής του ιατρείου/γραφείου σου κ.α.!

Αρκεί να θυμάσαι:

• Να παρατηρείς και να καταγράφεις τις παρατηρήσεις σου για την ποιότητα της αλληλεπίδρασης μεταξύ του προσώπου φροντίδας και του βρέφους/νηπίου, για παρούσα και μελλοντική εκτίμηση της κατάστασης.

• Να εφαρμόζεις το «Εργαλείο Ανίχνευσης Οικογενειών με Βρέφη και Νήπια σε Πιθανό Κίνδυνο για Κακοποίηση-Παραμέληση», το οποίο αξιοποιεί τις παρατηρήσεις σου και σε βοηθάει να αποφασίσεις αν η κατάσταση χρήζει περαιτέρω διερεύνησης.

• Να συζητάς με το/τα πρόσωπο/-α που φροντίζει/-ουν το παιδί (ή την οικογένεια) όσα σε ανησύχησαν με τρόπο συνεργατικό και με κατανόηση για τα όσα αφηγείται η οικογένεια.

• Να προτρέπεις την οικογένεια να αναζητήσει υποστήριξη για όσα τη δυσκολεύουν στη διαχείριση του βρέφους ή του νηπίου.

• Να παραπέμπεις την οικογένεια σε εξειδικευμένους φορείς ή να ζητάς τη συνεργασία της Κοινωνικής Υπηρεσίας του φορέα σου, αν κρίνεις ότι η οικογένεια το χρειάζεται και δεν εμπίπτει στη δική σου αρμοδιότητα.

• Να επικοινωνείς με φορείς στην περιοχή ευθύνης σου που υποστηρίζουν οικογένειες με προβλήματα βίας και να συνεργάζεσαι μαζί τους για τις παραπομπές σου.

Σε κάθε περίπτωση, να θυμάσαι ότι οποιαδήποτε υπόνοια Κακοποίησης και Παραμέλησης του παιδιού παραμένει χωρίς περαιτέρω διερεύνηση, δηλαδή δεν επιβεβαιωθεί ούτε απορριφθεί, αφήνει το παιδί απροστάτευτο, την οικογένειά του αβοήθητη και τον επαγγελματία εκτεθειμένο.

Πώς θα μπορώ να είμαι σίγουρος/-η στην εκτίμηση μου για ενδεχόμενη κακομεταχείριση του παιδιού;

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

• Η τεκμηριωμένη εκτίμηση μιας οικογένειας σε υπηρεσίες υγείας και πρόνοιας αποτελεί ευκαιρία για την οικογένεια να λάβει υπηρεσίες που μπορεί να τις έχει ανάγκη, ενώ συγχρόνως συμβάλλει στη μείωση πιθανού σφάλματος του σχεδίου παρέμβασης διασφαλίζοντας την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και την ανάπτυξή τους για έγκαιρη εντόπιση των παραγόντων επικινδυνότητας.

• Η τρέχουσα πρακτική υποστηρίζει την υιοθέτηση χαμηλού ουδού ανίχνευσης της ΚαΠα, ώστε περισσότερες οικογένειες να έχουν την ευκαιρία να λάβουν την υποστήριξη που χρειάζονται έγκαιρα και αποτελεσματικά για την άμεση λήψη κατάλληλων μέτρων. Η υιοθέτηση υψηλού ουδού ανίχνευσης ΚαΠα για την ενεργοποίηση των υπηρεσιών έχει ως αποτέλεσμα πολλές οικογένειες να αντιμετωπίζουν σοβαρά θέματα, χωρίς την κατάλληλη υποστήριξη.

• Η παραπομπή μιας οικογένειας για περαιτέρω διερεύνηση ώστε να διαπιστωθεί αν χρήζει υποστηρικτικών υπηρεσιών για την αντιμετώπιση προβλημάτων βίας, διασφαλίζει πως ως επαγγελματίας έκανες ό,τι καλύτερο μπορούσες για τους επωφελούμενους υπηρεσιών του φορέα σου, όπως ορίζουν οι κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας και η ισχύουσα νομοθεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

• Καλύτερα να ενεργοποιηθούν υπηρεσίες και οικογένεια προκειμένου να προλάβουν την ανάπτυξη πιθανών προβλημάτων βίας, παρά να ενεργοποιηθούν όταν η βία θα αποτελεί μέρος της καθημερινότητας της οικογένειας. Εξάλλου η πρόληψη κοστίζει λιγότερο σε ανθρώπινες ζωές, σε εργάσιμες ανθρωπο-ώρες και σε δημόσιο χρήμα.

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

Υπάρχουν εργαλεία ανίχνευσης της ΚαΠα για βρέφη και νήπια που μπορούν να με βοηθήσουν να αναγνωρίσω οικογένειες με προβλήματα βίας στο πλαίσιο των επαγγελματικών μου δραστηριοτήτων;

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

Ναι, είναι το αποτέλεσμα του ευρωπαϊκού ερευνητικού προγράμματος Intovian «Προστασία των βρεφών και των νηπίων από την ενδο-οικογενειακή βία» και αφορά σε μια σύντομη λίστα ελέγχου που συμπληρώνεται από τον/την επαγγελματία υγείας και πρόνοιας, επισκέπτη/-τρια υγείας, νοσηλεύτή/-τρια, κοινωνικό/-η λειτουργό, ψυχολόγο, ή παιδίατρο. Το **«Εργαλείο Ανίχνευσης Οικογενειών με Βρέφη και Νήπια σε Πιθανό Κίνδυνο για Κακοποίηση-Παραμέληση»** συνοδεύεται από το εγχειρίδιο χρήσης του εργαλείου. Και τα δυο διατίθενται δωρεάν σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Μπορείς να το ζητήσεις εσύ και ο φορέας σου επικοινωνώντας μαζί μας στο τηλέφωνο 22892086, ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση dplab@ucy.cy. Εναλλακτικά, μπορείς να το βρεις στην ηλεκτρονική του μορφή στην ιστοσελίδα του προγράμματος INTOVIAN: **http://intovian.eu/deliverables**

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

Τύπωσε όσα αντίγραφα χρειάζεσαι! Προτού το χρησιμοποιήσεις, παρακαλούμε να επικοινωνήσεις μαζί μας γιατί η γνώμη σου είναι δυνατόν να συμβάλλει στην βελτιστοποίηση του παρόντος εργαλείου!

Πού μπορώ να παραπέμψω για βοήθεια οικογένειες που χρειάζονται στήριξη;

• Κέντρο Άμεσης Βοήθειας: **1440**

• Συμβουλευτική επιτροπή για Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια: **22775888**

• Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού: **22751093, 1455**

• Αστυνομία
- Πλησιέστερος Τοπικός Σταθμός
- Άμεση Επέμβαση: **199**
- Γραμμή του Πολίτη: **1460**
- Γραφείο Χειρισμού Θεμάτων Βίας στην Οικογένεια (Τμήμα Γ΄, Αρχηγείο Αστυνομίας): **22808422**

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

• Επαρχιακά Γραφεία Ευημερίας
- Λευκωσία: **22804608/ 22804653/ 22804661**
- Λεμεσός: **25804460/ 25804450**
- Λάρνακα: **24800102/ 24800163**
- Πάφος: **26306107/ 26306106/ 26306240**
- Αμμόχωστος (Παραλίμνι): **23811720/ 23811750**
- Μόρφου (Ευρύχου): **22870582/ 22870583/ 22870593**

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

• Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων
- Λευκωσία (Μακάρειο Νοσοκομείο): **22405085/ 22405086**
- Λεμεσός: **25305333, ext. 292, 293**
- Λάρνακα/ Ελεύθερη Αμμόχωστος: **24813164/ 24813174/ 24813074**
- Πάφος: **26803275/ 26803490**

• Νοσοκομεία/ Πρώτες Βοήθειες

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

Βιβλιογραφία

Putkonen, H., Weizmann-Henelius, G., Collander, J., Santilla, P., Eronen, M. (2007). Neonaticides may be more preventable and heterogeneous than previously thought – neonaticides in Finland 1980–2000. *Arch of Women’s. Mental Health, 10*, p. 15–23.

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

U.S. Department of Health and Human Services, Administration on Children, Youth and Families (2008). *Child maltreatment 2006*. Washington, DC: US Department of Health and Human Services: In press. Διαθέσιμο στο http://www.cdc.gov/mmwr/preview/mmwrhtml/mm5713a2.htm

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

U.S. Department of Health and Human Services, Children’s Bureau (2013). *Child maltreatment 2012*. Διαθέσιμο στο http://www.acf.hhs.gov/programs/cb/ resource/child-maltreatment-2012

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

WHO - World Health Organization and International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect (2006). *Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence*. Geneva: WHOPress.

Η Κακοποίηση και Παραμέληση των Παιδιών

ZerotoThree (2015, υπόεκδοση). *DC:0-3R Σύστημα Διαγνωστικής Ταξινόμησης Ψυχικής Υγείας και Αναπτυξιακών Διαταραχών της Βρεφικής και Νηπιακής Ηλικίας, αναθεωρημένη έκδοση*. Αθήνα: ΕκδόσειςGEMA.